

YENGIL SANOAT BUYUMLARI KONSTRUKSIYASI VA TEXNOLOGIYASI YÒNALISHIDA YANGICHA ZAMONAVIY TEXNIKALARDAN FOYDALANISH

Sharipova Nigora Usmonovna
G'ijduvon agrotexnologiyalar texnikumi
maxsus fan katta ôqituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu metodik tavsiyada yengil sanoat buyumlari konstruksiyasi hamda texnologiyasi yo‘nalishida yangicha zamonaviy texnikalardan foydalanish ahamiyati haqida so‘z boradi.*

Kalit so‘zlar: *Yengil sanoat, to‘qimachilik, charm poyafzal, tarmoq, ishlab chiqarish, sanoat, iqtisodiyot.*

Bugungi kunda to‘qimachilik va yengil sanoati O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyotida muhim mavqeni egallaydi hamda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishda markaziy o‘rinda turadi. Mazkur tarmoq aholi iste‘moli uchun mahsulotlar ishlab chiqaradi, bu esa, o‘z navbatida, bozorning katta bir qismining to‘yinishini ta‘minlaydi. Bundan tashqari tarmoq mamlakat aholisini katta miqdordagi ish o‘rinlari bilan ta‘minlaydi, jumladan, bu tarmoqda asosan ayollarning band bo‘lishi sanoat hududlarida demografik balansni ushlab turish imkoniyatini beradi. Mamlakatimizni rivojlantirish, yangilash va modernizatsiya qilish bo‘yicha tanlagan strategiyamizni amalga oshirish natijasida yurtimiz dunyodagi sanoqli davlatlar qatorida iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning barqaror sur‘atlarini ta‘minlash, aholimizning moddiy farovonligini yuksaltirishga erishgani barchamizga katta mamnuniyat va iftixor bag‘ishlaydi, albatta.

O‘zbekistonda bozor iqtisodiyotini shakllantirishdan asosiy maqsad – ijtimoiy yo‘naltirilgan iqtisodiyotni samarali boshqarish tizimlarini shakllantirish asosida ishlab chiqarishni iste‘molchi hohish – irodasiga tomon burish, fuqarolarning iqtisodiy erkinligini ta‘minlagan holda mehnatsevarlikni, ijodkorlikni, tashabbuskorlikni, yuqori unumdorlikni rag‘batlantirish uchun obyektiv sharoit yaratishdan iboratdir. Bozor mexanizmi bir tomondan – mehnat, moddiy va moliyaviy resurslardan oqilona foydalanishga imkon yaratsa, boshqa tomondan – ishlab chiqarish texnologiyalarining moslashuvchanligini, iqtisodiy faoliyatga ilmiy – texnika taraqqiyoti yutuqlarini doimo qo‘llab borishni talab etadi.

Jahon bozorlaridagi raqobatning kuchayishi, texnologiyalarning rivojlanishi va xorijiy ishlab chiqaruvchilar tomonidan mahsulot ishlab chiqarish xarajatlarining kamaytirilishi ushbu sohalarni rivojlantirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar ishlab chiqilishini talab etmoqda. Bugungi kunda yengil sanoatning jadal va barqaror rivojlanishini ta‘minlash, mahalliy xom ashyoni chuqur qayta ishlash orqali birinchi navbatda tashqi bozorlarda raqobatbardosh bo‘lgan yuqori qo‘shilgan qiymatga ega to‘qimachilik, tikuv-trikotaj,

charm-poyabzal va mo‘ynachilik mahsulotlari ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish va kengaytirish, shuningdek, salohiyatli xorijiy investorlar jalb qilinishi rejalashtirilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 16 sentyabrdagi “Engil sanoatni yanada rivojlantirish va tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni rag‘batlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-4453 sonli Qarorida O‘zbekiston Respublikasining bojxona chegarasi orqali yarim tayyor charmni olib chiqishda 2021 yilning 1 yanvaridan boshlab eksport qilinadigan mahsulot qiymatining 10 foizi miqdorida yig‘im undirilishi va O‘zbekiston Respublikasi

bojxona chegarasi orqali paxta ip-kalavasi va trikotaj matoni olib chiqishda 2021 yil 1-yanvardan boshlab olib chiqiladigan har bir kilogramm ip-kalava uchun 0,01 AQSh dollari, 2022 yil 1 yanvardan olib chiqiladigan har bir kilogramm ip-kalava va trikotaj mato uchun 0,05 AQSh dollari, 2023 yil 1 yanvardan — 0,1 AQSh dollari, 2025 yil 1 yanvardan — 0,2 AQSh dollari miqdorida yig‘im undirilishi belgilab qo‘yilgan.

Yengil sanoat texnologiyasi — bu odamlar uchun turli xil iste'mol mahsulotlarini ishlab chiqaradigan sanoat tarmog‘ini tashkil etadigan texnologiyalardir. Unga kiyim-kechak, poyabzal, ichki mebel, plastik mahsulotlar, elektrotexnika, kosmetika va boshqa kundalik hayotda foydalaniladigan mahsulotlarni ishlab chiqarish kiradi.

Yengil sanoat texnologiyasining asosiy yo‘nalishlari quyidagilardan iborat bo‘lishi mumkin:

1. To‘qimachilik sanoati – matolarni ishlab chiqarish, teri va charm mahsulotlarini qayta ishlash va tayyorlash.
2. Poyabzal ishlab chiqarish – turli xil poyabzal va oyoq kiyimlarini ishlab chiqarish.
3. Kiyim-kechak sanoati – kiyim va aksessuarlarni yaratish va ishlab chiqarish.
4. Kosmetika va tozalovchi mahsulotlar – yuz va tana uchun kosmetika va gigiena vositalarini ishlab chiqarish.

Yengil sanoat texnologiyalari, odatda, energiya tejamkorligi, resurslardan samarali foydalanish va ishlab chiqarish jarayonlarida yuqori sifatni ta'minlashga qaratilgan innovatsiyalarni o'z ichiga oladi. Bu tarmoq iqtisodiyotning muhim qismi hisoblanadi va ish o'rinlarini yaratish, eksport qilish, va iste'molchilarni ta'minlashda katta ahamiyatga ega.

Respublikamizda to‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini yanada rivojlantirish uchun zaruriy huquqiy baza va qulay sharoitlar shakllantirilgan va ishlab chiqarish hajmini oshirish imkonini beruvchi qo‘shimcha mablag‘lar jalb etish, ishlab chiqarish jarayonini diversifikatsiya qilishga katta e‘tibor qaratilgan. Yengil sanoat korxonalarida sifatni boshqarish mexanizmini takomillashtirish, xususan, tarmoq korxonalarida «Sifatni boshqarish va monitoring qilish» bo‘yicha Ishchi guruhning tarkibi va vazifalarini takomillashtirish borasida ishlar olib borilmoqda. Bugungi kunda yengil sanoat tarmoqlari jadal rivojlanib bormoqda. Bu tarmoqlarda xususiy sektorning tashabbuslari va yangi loyihalarini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha barcha choralar ko‘rilmoqda.

Yengil sanoat buyumlari konstruksiyasi va texnologiyasi sohasida zamonaviy texnikalardan foydalanish, ishlab chiqarish jarayonlarini oshirish va mahsulot sifatini

yaxshilashga yordam beradigan bir qator innovatsiyalarni o'z ichiga oladi. Quyida ushbu sohada qo'llaniladigan zamonaviy texnikalar va usullar haqida ba'zi fikrlar keltiriladi:

1. 3D Print qilish texnologiyalari: Yengil sanoat buyumlarini ishlab chiqarishda 3D printerlar orqali prototiplar tayyorlash imkoniyati mavjud. Bu texnologiya yordamida murakkab dizaynlarni tez va arzon narxlarda ishlab chiqarish mumkin.

2. Kompyuter yordamida dizayn (CAD): Kompyuter dasturlari yordamida buyumlarning 3D modellarini yaratish, ularning tuzilishini va estetik ko'rinishini optimallashtirish uchun keng tarqalgan usul hisoblanadi.

3. Avtomatlashtirish va robotlashtirish: Ishlab chiqarish jarayonida robototexnika va avtomatlashtirish usullaridan foydalanish, mehnat resurslarini iqtisod qilish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkonini beradi.

4. Materialshunoslik inqilobi: Yengil va yuqori kuchlanishga ega bo'lgan yangi materiallar ishlab chiqish. Masalan, kompozit materiallar va yangi polymetallar engil va mustahkam buyumlarni yaratishda muhim rol o'ynaydi.

5. IoT (Internet of Things): O'zaro bog'langan texnologiyalar yordamida ishlab chiqarish jarayonlarining holatini real vaqt rejimida kuzatish va boshqarish imkoniyati. Bu imkoniyat ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi va muammolarni tezda hal qilishga yordam beradi.

6. Barqaror ishlab chiqarish: Ekologik toza texnologiyalarni ishlab chiqarishga joriy etish. Energiya iste'molini kamaytirish va chiqindilarni kamaytirish orqali atrof-muhitga zararni kamaytirishga mo'ljallangan yondashuvlar.

7. Ma'lumotlarni tahlil qilish va analitika: Katta ma'lumotlar (Big Data) va ularni tahlil qilish orqali ishlab chiqarish jarayonlaridagi samaradorlikni oshirish va iste'molchilarning ehtiyojlarini chuqurroq tushunish imkoniyati.

Ushbu zamonaviy texnikalar yengil sanoat buyumlari konstruksiyasi va texnologiyasini yanada rivojlantirish va raqobatbardoshlikni oshirishga yordam berishi mumkin. Ularning qo'llanilishi umumiy samaradorlikni oshirish va bozor talablariga tezda javob berish imkoniyatini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 16 sentyabrdagi “Yengil sanoatni yanada rivojlantirish va tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni rag'batlantirish chora tadbirlari to'g'risida” PQ-4453 sonli Qarori.

2. “O'zto'qimachilik sanoat” uyushmasi va uning tizimidagi korxonalarning 2018-2020 yillar uchun statistik ma'lumotlari.

3. Boltaboyev M.R. To'qimachilik sanoatida marketing strategiyasi. Monografiya. – T.: Fan, 2004. - 224 b.

4. M.Azlarova, G.Shanazarova. —Yengil sanoat texnologiyasi fanidan ma'ruza darslari uchun o'quv-uslubiy majmua.— Toshkent. Iqtisodiyot, 2017 yil.